

International Journal of Languages' Education and Teaching

Volume 6, Issue 3, September 2018, p. 378-394

Received	Reviewed	Published	Doi Number
16.06.2018	23.07.2018	30.09.2018	10.18298/ijlet.3089

The Opinions of Students and Teachers about Solution Proposals and Problems Faced By Foreign Students While Learning Turkish

Müjgan BEKDAŞ¹

ABSTRACT

In this research, it is aimed to determine the opinions of the students and the teachers about the solution proposals and the problems faced by the foreign students while learning Turkish. In the study, phenomenology design was used as qualitative research methods. The research data were gathered from 10 foreign students and 2 Turkish teachers at a secondary school in 2017-2018 education year. In this research, it is aimed to investigate the problems originating from the Turkic language characteristics, the problems in acquiring the four basic language skills, the problems related to teaching materials, the problems related to parental attitudes, the problems related to the lectures' methods of teaching, the problems related to orientation to the classmates were determined. Besides, by taking the opinions of the teachers and students towards these problems, various solution proposals were also developed. In this direction, suggestions have been developed such as giving weighted Turkish courses, preparing textbooks that teach basic Turkic education and suitable for students' level, training qualified teachers on teaching Turkish as a foreign language, giving psychological support to students, providing financial assistance, and completing lacking teaching materials.

Key Words: Teaching Turkish to foreign students, problems, solution proposals

Ortaokul Düzeyinde Öğrenim Gören Yabancı Uyruklu Öğrencilerin Türkçe Öğrenirken Yaşadığı Sorunlar ve Çözüm Önerilerine Dair Öğrenci ve Öğretmen Görüşleri

ÖZET

Bu araştırmada, ortaokul düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadığı sorunlar ve çözüm önerilerine dair öğrenci ve öğretmen görüşlerinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden fenomenoloji deseni kullanılmıştır. Araştırma verileri 2017-2018 öğretim yılında bir ortaokulda öğrenim gören 10 yabancı uyruklu öğrenciden ve bu okulda görev yapan iki Türkçe öğretmeninden toplanmıştır. Bu araştırmayla Türkçenin dil özelliklerinden kaynaklı yaşanan sorunlar, dört temel dil becerilerini edinmede yaşanan sorunlar, öğretim materyaline ilişkin sorunlar, anne-baba tutumuna ilişkin sorunlar, derslerin işleme yöntemiyle ilgili sorunlar, sahip olunan maddi imkanlarla ilgili sorunlar, sınıf arkadaşlarıyla uyum ile ilişkili sorunlar, eğitim öğretim yöntemi ile ilgili sorunlar tespit edilmiştir. Ayrıca bu araştırmayla yabancılara Türkçe öğretiminde yaşanan sorunlara yönelik öğretmen ve öğrencilerin görüşleri alınarak çeşitli çözüm önerileri de geliştirilmiştir. Bu doğrultuda, ağırlıklı Türkçe kursları verilmesi, temel Türkçeyi öğreten ve öğrenci seviyesine uygun ders kitaplarının hazırlanması, yabancılara Türkçe öğretimi alanında nitelikli öğretmen yetiştirilmesi, öğrencilere psikolojik destek verilmesi, maddi yardım yapılması, eksik öğretim materyallerinin tamamlanması gibi öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Yabancılara Türkçe öğretimi, sorunlar, çözüm önerileri

¹Doktorant, Erciyes Üniversitesi, mujganbekdas@gmail.com.

1. Giriş

Dil insanların birbirleriyle iletişime geçmek ve aynı zamanda duygu, düşünce ve isteklerini anlatmak için kullandıkları sesli ya da yazılı göstergeler dizgesidir (Başçetinçelik, 2007). İnsanoğlunun iletişimde kullandığı en önemli araç dildir (Valipour ve Aidinlu, 2014).Çünkü dil; birey, toplum ve kültür arasında kuvvetli bağlar oluşturan, onları birbirine bağlayan önemli bir araçtır (Kolaç,2008).Dolayısıyla günümüzde de milletlerin ve insanların her türlü açıdan birbirine bağlı olduğu küreselleşen dünyada yabancı dil öğretimi ve öğrenimi kaçınılmaz olmuştur (Bekdaş, 2017).

Bu bağlamda da dünya genelinde en fazla konuşulan diller arasında olan Türk dilinin ve Türk kültürünün yabancılarla öğretimi büyük önem taşımaktadır. Bir dilin yabancı dil olarak öğretilmesi, o dilin kendi sınırlarını aşarak diğer milletler ve kültürlerle iletişime geçmesi, saygınlığının artması ve geniş alanlarda öğretilmesi için daha çok çalışma yapılması gerekmektedir (Karababa, 2009). Türkiye'nin gün geçtikçe artan uluslararası konumu ve gücünden dolayı, Türkiye'yi, dolayısıyla Türk kültürünü tanımak ve Türklerle daha yakından iletişim kurabilmek adına gerek yurt içinde gerekse yurt dışında Türkçe öğrenme isteği oldukça artmıştır. Bu talebin karşılanması ve Türkiye'nin uluslararası platformlarda tanıtımının yapılması için yabancılarla Türkçe öğretimi konusu ehemmiyetle yürütülmelidir (İşcan, 2011).

Yabancı dil öğretimi ve öğrenimi bazen de zorunlu ihtiyaçlardan dolayı gerçekleşmektedir. Zorunluluktan dolayı gerçekleşen dil öğretimi ve öğrenimi son dönemlerde oldukça artmıştır. Çünkü günümüz dünyasında mülteci ve sığınmacı olgusu giderek en önemli sorunlar arasına girmiştir. Savaşlardan, doğal afetlerden, ekonomik sorunlardan veya otokratik yönetimlerden kaçan mülteciler gelişmiş veya gelişmekte olan ülkelere sığınmakta ve bu ülkeler için çok farklı sorunlar teşkil etmektedirler. Türkiye'de son yıllarda etrafındaki yeni gelişmeler nedeniyle hem sığınmacı göçü alan hem de sığınmacıların geçiş noktasında bulunan bir ülke konumundadır (Aktekin, 2017). Bu bağlamda Türkiye'ye göç eden mültecilerin yarısından fazlası eğitimlerini yarıda bırakmış ya da eğitime ihtiyacı olan çocuklardan oluşmaktadır. Bu çocukların toplumsallaşabilmeleri için öncelikle nitelikli bir eğitim öğretim hizmetinden faydalanmaları gerekir.

Bu bağlamda, Türkçenin öğretimi konusu son zamanlarda çok büyük bir önem kazanmıştır. 1984 yılında sistemli bir biçimde Ankara Üniversitesi Türkçe Öğretim Merkezi'nde (TÖMER) başlayan dil öğretim hizmetine kısa bir süre sonra Gazi TÖMER ardından da Ege TÖMER katılmıştır (Açık, 2008). Bu merkezler zamanla gelişmiş ve Türkiye genelinde bir çok üniversite bünyesinde yeni Türkçe öğretim merkezleri açılmıştır. Aynı zamanda bu kapsamda Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde de yabancı uyruklu öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması amacıyla bir planlama yapılmıştır. Çünkü ülkemizdeki (2017 verilerine göre) göçmen sayısı 3 milyon 551 bin 78 kişi olarak açıklanmıştır. Bunların yarısından fazlasını ise eğitim ihtiyacı olan çocuklar oluşturmaktadır. Öncelikle bu çocuklar bakanlıkça örgün eğitim kapsamında Türk öğrencilerin eğitim gördüğü okullara kayıt edilmiştir. 81 ilde MEB'e bağlı 14.742 resmi okulda 373.381 yabancı uyruklu öğrenci bulunmaktadır. Bu okullarda görev yapan öğretmenlere ise "Kapsayıcı Eğitim" sistemi kapsamında eğitim verilmiştir. MEB ve UNICEF işbirliğiyle "Kaliteli Kapsayıcı Eğitim" başlığı altında "Sınıfında Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunan Milli Eğitim Bakanlığı Öğretmenlerinin Eğitimi" adında bir proje yürütülmüş ve yabancı uyruklu öğrencilerin Türk Eğitim Sistemine uyumları sağlanmaya çalışılmıştır. Ayrıca Halk Eğitim Merkezleri aracılığıyla yabancılarla Türkçe öğretimi kursları düzenlenmektedir (MEB, 2017).

Fakat yabancı bir dili öğrenim süreci oldukça uzun ve zorlu bir yolculuktur. Bu yolculukta aşılması gereken bir çok sorun karşımıza çıkabilir. Özellikle ülkemize gelen göçmenlerin Türkçeyi etkili bir şekilde kullanabilmesi, dilin dört temel becerisini edinebilmesi ve bu süreçte de hızlı bir gelişim göstermesi oldukça zordur. Bu bağlamda özellikle ilköğretim ve ortaokullarda Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde birçok eksiklikler ve sorunlar yaşanmaktadır. Bu sorunlarla ilgili alanyazında çeşitli araştırmalar yapılmıştır (Açık, 2008; Alyılmaz, 2010; Biçer, Çoban, ve Bakır, 2014; Demiralay, 2016; Derman, 2010; Doğan, 1989; Durmuş, 2013; Emin, 2016; Er, Biçer ve Bozkırlı, 2012; Güneşli ve Demirel, 2006; Göçer, 2009; İşcan, 2011; Karababa, 2009; Mutlu ve Ayrancı, 2017; Özyürek, 2009; Ünlü, 2011; Yağmur, 2006; Yaşar, Özden, ve Toprak, 2017). Er, Biçer ve Bozkırlı (2012) yabancılar Türkçe öğretiminde bir çok alanda sorunlar yaşandığını özellikle öğretim araç gereçlerindeki yetersizlikler, öğretim programı yetersizliği, Türkçe öğretimi alanının farklı ana bilim dallarına ayrılmamış olması, öğrencilerle ilgili problemler, lisans ve lisansüstü düzeyde görevli öğretim elemanlarıyla ilgili sorunlar, teknolojik açıdan yaşanan eksiklikler, Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde yararlanılan kaynakların yetersizliği, Türkçe öğretimi ile ilgilene kurumlarla ilgili sorunlar, eğitim öğretim ortamındaki yetersizlikler, kullanılan yöntem ve tekniklerdeki sorunlar olduğunu belirtmişlerdir. Ayrıca Ünlü'ye (2011) göre yabancılar Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlardan bir diğeri de kurumsal sahiplenmeme ve mecliste ilgili alana yönelik herhangi bir kanun düzenlemesinin olmamasıdır. Ve yine Doğan (1989) çalışmasında yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenirken deyimler, vurgu, dilbilgisi kuralları ve alfabe gibi dilden kaynaklı sorunlar yaşadığını belirtmiştir. Durmuş'a (2013) göre Türkçenin yabancılar öğretim alanındaki ölçünlü Türkçe yeterlilik ve düzey belirleme sınavları bakımından önemli bir boşluk söz konusudur. Biçer, Çoban ve Bakır'ın (2014) araştırmasına göre ise bu öğrenciler özellikle dört temel beceri konusunda yetkinlik kazanmada, telaffuzda ve okul dışındaki olumsuz ortamlarda sorunlar yaşamaktadır. Emin (2016) ise şu anda Türkiye'de yoğun bir şekilde yaşayan mülteci öğrencilerin temel sorunlarını araştırmış ve bu sorunları şu şekilde listelemiştir:

- Eğitime Erişim ve Katılım Sorunu
- Öğretmen Sorunu
- Dil Sorunu
- Koordinasyon Eksikliği
- Müfredat ve Öğretim Materyalleri Sorunu
- Fiziksel Altyapı Sorunları
- Çocuk İşçiliği Sorunu

Bu alan yazın taramasından elde edilen veriler ışığında ülkemizde yaşayan yabancı uyruklu öğrencilerin çok farklı alanlarda sorunlar yaşadığı tespit edilmiştir. Bu bağlamda bu araştırmanın amacı ortaokul düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenirken nasıl sorunlar yaşadığını ortaya çıkarmaktır. Bu amaçla şu sorulara cevaplar aranmıştır.

- ▶ *Türkçe öğrenirken hedef dilden kaynaklı nasıl sorunlar yaşanıyor?*
- ▶ *Türkçe öğrenirken eğitim-öğretim kaynaklı nasıl sorunlar yaşanıyor?*
- ▶ *Türkçe öğrenirken öğretim materyali ile ilgili nasıl sorunlar yaşanıyor?*
- ▶ *Türkçe öğrenirken sınıf arkadaşlarıyla uyum konusunda nasıl sorunlar yaşanıyor?*
- ▶ *Türkçe öğrenirken devam-devamsızlık konusunda nasıl sorunlar yaşanıyor?*
- ▶ *Türkçe öğrenirken kültür farklılığı konusunda nasıl sorunlar yaşanıyor?*
- ▶ *Türkçe öğrenirken maddi imkanlarımız konusunda nasıl sorunlar yaşanıyor?*
- ▶ *Türkçe öğrenirken anne-baba tutumu konusunda nasıl sorunlar yaşanıyor?*

Yapılan alanyazın taraması sonucunda, yabancılara Türkçe öğretiminde kullanılan ders kitaplarının yenilenmesi, uygun öğretim programlarının hazırlanması, bu dersi veren okutmanların hizmet içi eğitime tabi tutulması, dört temel beceriyi hedef alan sınıf içi etkinliklerin yapılması, her üniversite bünyesinde yabancı öğrenci ofisleri açılması, yabancılara Türkçe öğretimi Türkçe öğretmenliği bölümlerinde zorunlu ders haline getirilmesi, Yabancılara Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans ve Doktora programları yaygınlaştırılması, yabancı öğrencilerin hayat şartlarında bazı iyileştirmeler yapılarak burs, barınma vs. konularında düzenlemeler yapılması şeklinde çözüm önerileri getirilmiştir (Açık, 2008; Alyılmaz, 2010; Biçer, Çoban, ve Bakır, 2014; Demiralay, 2016; Emin, 2016; Durmuş, 2013; ; Derman, 2010; Doğan, 1989; Er, Biçer ve Bozkırlı, 2012; Göçer, 2009; Güneyli ve Demirel, 2006; İşcan, 2011; Karababa, 2009; Mutlu ve Ayrancı, 2017; Özyürek, 2009; Ünlü, 2011; Yağmur, 2006; Yaşar, Özden, ve Toprak, 2017). Fakat yapılan alan yazın taraması sonucunda görülmüştür ki bu alanda yapılan araştırmaların çoğu lisans düzeyindeki yetişkin öğrencilerin sorunlarını tespit etmek ve bunlara yönelik çözüm önerileri geliştirmek için yapılmıştır. Ortaokul düzeyinde okuyan 10-14 yaş arası çocukların Türkçe öğrenirken ne gibi sorunlar yaşadığı, bunların çözümü için gerek bakanlığın gerekse öğretmenlerin neler yapılması gerektiğini tespit etmek oldukça önemlidir. Ayrıca ortaokul düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadığı sorunları konu alan yapılmış çalışmaların da azlığı dikkat çekicidir. Bu bağlamda ortaokul düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenirken ne gibi zorluklarla karşılaştıklarını tespit etmek ve bu sorunlara çözüm önerileri getirmek açısından bu araştırmanın önemi çok büyüktür. Araştırmamız hem MEB'de program hazırlayıcılara hem de bu programın uygulayıcıları olan öğretmenlere ışık tutacaktır.

2.Yöntem

Yapılan bu araştırmada nitel araştırma desenlerinden fenomenoloji kullanılmıştır. Çünkü ortaokul düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadığı sorunları tespit etmek ve onların bu sorunların çözüm önerilerine dair görüşlerini sunmak amaçlanmıştır. Fenomenoloji esas olarak kişilerin yaşadıkları deneyimlerin doğasını ve anlamını en iyi şekilde kavramayı amaçlayan bir araştırma desendir. Fenomenoloji bireylerin tecrübelerini nasıl algıladıkları, nasıl anlamlandırdıkları ve nasıl değerlendirdikleri sorularına cevap verir. Fenomenoloji araştırmalarının en önemli özelliği araştırılan olguyu en yalın ve serbest haliyle birinci kaynaktan elde edebilmektir (Patton, 2002).

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu nitel araştırma geleneği içinde kullanılan amaçlı örnekleme yöntemi kullanılarak belirlenmiştir. Çünkü amaçlı örnekleme yöntemleri pek çok durumda olayların ve olguların araştırılmasında, açıklanmasında ve keşfedilmesinde yararlı olur (Yıldırım, ve Şimşek, 2013). Amaçlı örnekleme çeşitlerinden ise ölçüt örnekleme tercih edilmiştir. Bu örneklemede temel anlayış belli niteliklere sahip kişiler, olaylar, olgular veya nesnelere araştırmaya dahil edilir (Büyüköztürk, ve ark., 2014).Bu bağlamda bu araştırmanın çalışma grubunu belirlerken kullanılan ölçütler öğrenci katılımcılar için 10-14 yaş aralığında ve yabancı uyruklu olmasıdır. Öğretmen katılımcılar için Türkçe öğretmeni olmaları ve bu yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe dersine giriyor olmalarıdır. Bu kapsamda araştırmanın çalışma grubunu Tokat'ta bir ortaokulda öğrenim gören 10-14 yaş aralığında yabancı uyruklu 10 öğrenci ve bu okulda görev yapan ve sınıflarında yabancı uyruklu öğrenci bulunan 2 Türkçe öğretmeni oluşturmaktadır. Katılımcılara kod isimler verilmiştir. Katılımcıların demografik özellikleri şu şekildedir.

Tablo 1. Öğrenci katılımcıların demografik özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Yaş	Uyuğu	Anne meslek	Baba meslek	Anne Eğitim	Baba Eğitim
Abdi	Erkek	13	Afgan	Ev hanımı	İşsiz	Lise	Ortaokul
Bahti	Erkek	12	Afgan	Ev hanımı	İnşaat İşçisi	Yok	İlkokul
Abbas	Erkek	11	Afgan	Ev hanımı	İnşaat İşçisi	Yok	İlkokul
Damir	Erkek	11	Afgan	Ev hanımı	İşsiz	Yok	İlkokul
Fariha	Kadın	11	Türkmen	Ev hanımı	İnşaat İşçisi	Yok	Yok
Zahra	Kadın	13	Afgan	Ev hanımı	Fırında çal.	Yok	Ortaokul
Ebu	Erkek	13	Afgan	Ev hanımı	İşsiz	Yok	Yok
Gazal	Erkek	14	Türkmen	Ev hanımı	İşsiz	Yok	Yok
Rabit	Erkek	11	Afgan	Fırında çal.	Fırında çal.	İlkokul	Ortaokul
Alison	Kadın	13	Iraklı	Ev hanımı	Mühendis	Yok	Lisans

Tablo 2. Öğretmen katılımcıların demografik özellikleri

Katılımcılar	Cinsiyet	Branşı	Kıdem
Ali Öğretmen	Erkek	Türkçe	5
Burak Öğretmen	Erkek	Türk Dili ve Edebiyatı	18

2.2. Veri toplama Aracı

Araştırmanın verileri belirlenen çalışma grubuyla yapılan görüşme ile toplanmıştır. Görüşme “önceden belirlenmiş ve ciddi bir amaç için yapılan, soru sorma ve yanıtlama tarzına dayalı karşılıklı ve etkileşimli bir iletişim süreci” olarak tanımlanabilir (Stewart ve Cash, 1985; akt.Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.147). Patton’a göre her şey gözlemlenemez. İnsanların duyguları, düşünceleri, niyetleri ve dünyayı nasıl anlamlandırdıkları ancak görüşme yoluyla elde edilebilir. Biz görüşme sayesinde insanların bakış açılarını anlayabiliriz (Patton, 2002). Bu bağlamda daha derinlemesine veriler elde edebilmek için bu araştırmada görüşme kullanılmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme araştırmacıya ek soru sorma olanağı sağlaması nedeni ile tercih edilir (Glesne, 2010). Bu yaklaşım ile bütün soruların bütün katılımcılara aynı şekilde ve sırayla sorulmasının araştırmacının öznel yargılarını en aza indirdiği için elde edilen verilerin karşılaştırılması ve analizi daha kolay olmuştur (Yıldırım ve Şimşek, 2013).Araştırmada görüşme formu soruları alan-yazından yararlanılarak oluşturulmuştur (Açık, 2008; Biçer, Çoban, ve Bakır, 2014; Karababa, 2009;).Araştırmada öğrenci ve öğretmen için farklı iki adet görüşme formları kullanılmıştır. Görüşme formlarının geliştirilmesinde iki Türkçe eğitimi uzmanının, bir yabancılara Türkçe öğretiminde görevli araştırma görevlisi ve bir eğitim bilimleri uzmanının taslak görüşme formlarının “kapsam geçerliliğiyle” ilgili olarak görüşüne başvurulmuştur. Uzmanların önerileri doğrultusunda formlarda bulunan sorulardaki maddelerin konu ile ilişkiliği, ifade edilişi, sıralaması, mantık ve dil hataları düzeltilip formlardaki sorularda gerekli değişiklikler yapılmıştır.Öğrenci görüşme formundaki 2. sorunun sonda soruları yeniden düzenlenmiş, 3, 5 ve 9. sorular forma eklenmiş, bütün soruların sonuna “Açıklayınız” ifadesi yazılmış ve sorular mantıksal bir sıraya konularak görüşme formuna son şekli verilmiştir.Bu sorulardaki değişiklikler öğretmen görüşme formuna da uyarlanmıştır. Görüşme formları üç bölümden oluşmuştur. Birinci bölümde katılımcıların kişisel özelliklerine ilişkin sorular, ikinci bölümde öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadıkları sorunlara ilişkin sorular ve üçüncü bölümde ise öğrencilerin ve öğretmenlerin bu yaşanan sorunlara ilişkin çözüm önerileri ile ilgili toplam 15 adet açık uçlu soru bulunmaktadır.

2.3. Verilerin Toplanması

Görüşme Tokat'ta bir ortaokulda öğrenim gören 10 yabancı uyruklu öğrenci ve bu okulda görev yapan 2 Türkçe öğretmeni ile gerçekleştirildi. Görüşme okul binasında sessiz bir ortamda katılımcıyı olumsuz etkileyecek unsurlardan uzak olarak gerçekleştirildi. Görüşme süresi ortalama her bir katılımcı için 25 dakika sürdü. Görüşme soruları her bir katılımcıya aynı şekilde ve aynı sırada soruldu. Görüşme esnasında veriler, öğretmen katılımcının kendi onayıyla ve öğrenci katılımcının veli onayıyla kayıt cihazına kaydedildi. Görüşme sonrasında elde edilen veriler birebir hiçbir değişiklik yapılmadan yazıya döküldü.

2.4. Verilerin Analizi

Görüşmelerden elde edilen verilerin analizinde, içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizinde temel amaç elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s.259). Bu bağlamda, veriler önce kavramsallaştırılmış daha sonra ortaya çıkan kavramlara göre veriler mantıklı bir biçimde düzenlenmiş ve buna göre veriyi açıklayan temalar oluşturulmuştur. Elde edilen verilerin analizini araştırmacı ve 2 Türkçe öğretmeni yapmış daha sonra ortaya çıkan analiz sonuçları bir uzman görüşüne sunulmuştur. Bu çalışmada araştırmacı görüşmeleri yapan ve bunların analizini gerçekleştiren rolündedir. Analiz sonucunda Tablo 3'deki gibi kategori, tema ve kodlar belirlenmiştir. Örneğin, öğrenci görüşmesinin ilk sorusu "*Türkçe öğrenirken hedef dilin dilbilgisinden kaynaklı ne gibi sorunlar yaşıyorsunuz*" sorusuna verilen cevaplara göre "*zamanları anlayamama*" kodu oluşturulmuştur. Bu kodun kategorisi ise "*dilbilgisi kurallarına uymama*" olarak belirlenmiştir. Bu kategori ve kodlarının örnek tablosu aşağıda verilmiştir.

Tablo 3. Görüşme sonucu elde edilen tema, kategori ve kodlar için örnek tablo

Tema	Kategori	Kod
Hedef dil kaynaklı sorunlar	Dilbilgisi kurallarına uymama	Cümlelerin öğelerini sıralayamama Kelimelerin görevlerini anlayamama Zamanları doğru kullanamama Ekleri doğru kullanamama Kuralları anlamama

2.5. Geçerlik ve Güvenilirlik

İç geçerlik: İç geçerliği artırmak amacıyla, görüşmeler sessiz bir ortamda yapılmış ve ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Daha sonra, görüşmeler metne dökülmüş ve etik kurallar çerçevesinde bir kopyası da katılımcıya verilerek onayı alınmıştır. Bu sayede katılımcı ile araştırmacılar uzun süreli etkileşim sağlamıştır. Ayrıca, oluşturulan görüşme formu uzman görüşüne sunulmuş ve gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Bulgular kısmında ise katılımcıların ifadeleri doğrudan alıntılar vermek yoluyla iç geçerlik desteklenmiştir. Aynı zamanda yine bu çalışmada örneklem çeşitliliği kullanılmış ve iç geçerliliğin artırılması sağlanmıştır.

Dış geçerlik: Araştırmadaki katılımcılara dair özellikler, araştırmanın yöntemi, bu yöntemin kullanılma nedeni, verilerin yorum yapılmadan doğrudan alıntılarla verilmesi vebütün bölümlerin ayrıntılı bir şekilde sunularak açıklanması ile dış geçerlik artırılmaya çalışılmıştır.

İç güvenilirlik: Bulgular yorum yapılmadan doğrudan alıntı yapılarak verilmiştir ve oluşturulan kodlar-temalar uzman görüşüne sunularak gerekli düzeltmeler yapılmıştır.

Dış güvenilirlik: Araştırmanın sonuçları ile bulgularının uygun olup olmadığını anlamak amacıyla bu iki bölüm alanında uzman iki Türkçe eğitimcisine sunulmuştur.

3. Bulgular

Ortaokul düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri öğrenci görüşleri alınarak Tablo 4'te tema, kategori ve kodlara ayrılmıştır.

Tablo 4. Öğrenciler ile yapılan görüşme sonucu elde edilen kategori, tema ve kodlar

Tema	Kategori	Kod	Katılımcı	
Hedef dil kaynaklı sorunlar	Telaffuz edememe	Sesli harflerde zorlanma	Katılımcıların hepsi	
		Dilin zor olması	Katılımcıların hepsi	
	Dil bilgisi kurallarına uymama	Cümlenin sıralayamama	öğelerini	Alison, Fariha
			Kelimenin görevini anlayamama	Katılımcıların hepsi
		Kelimenin türünü anlayamama	Zahra, Abbas	
		Zamanları doğru kullanamama	Zahra	
		Ekleri doğru kullanamama	Gazal, Abdi, Rabit	
		Kuralları anlamama	Katılımcıların hepsi	
		Alfabe sorunları	Alfabenin farklılığı	Katılımcıların hepsi
			Ezberlemesi zor olması	Abbas, Damir
Dört temel beceri sorunu	Konuşamama	Rahat hissedememe	Zahra, Fariha, Bahti	
		Arkadaşları ile konuşamama	Zahra, Fariha	
	Dinleme	Yerel ağız kullanımı	Abdi	
		Hızlı konuşmaların anlaşılmaması	Abbas	
	Yazma	İmla kurallarını bilmeme	Abbas	
	Okuma	Etkinliklere katılamama	Katılımcıların hepsi	
		Hızlı okuyamama	Katılımcıların hepsi	
		Hikaye kitabının olmaması	Abbas, Damir, Fariha, Rabit, Ebu, Gazal	
	Kelime bilgisi sorunu	Kelime eksikliği	Ezberlemenin zorluğu	Katılımcıların hepsi

Eğitim-öğretim sorunları	Güncel dilin öğrenilmemesi	Arkadaşları ile iletişim kuramama	Zahra, Abbas, Bahtı, Fariha		
		Farklı insanlarla iletişim olmaması	Bahtı		
		Öğretmenlerin zaman ayıramamaları	Damir, Abbas		
	Akademik dilin öğrenilmemesi	Derslerin işlenişi	Çok sıkıcı olması	Alison	
			Test yapılması	Alison	
			Derse katılımın olmaması	Abdi, Alison	
	Öğretim materyali ile ilgili sorunlar	Öğretmenlerin tutumu	Öğretmenlerin ilgilenmemesi	Ebu, Fariha	
			Öğretim materyali eksikliği	Ders kitabının olmaması	Abbas, Damir, Fariha, Rabit, Ebu
		Etkinlik hazırlamama		Hikaye kitabının olmaması	Ebu, Gazal, Abbas, Damir, Fariha
				Evde bilgisayar olmaması	Katılımcıların hepsi
			Okul formasının olmaması	Fariha	
			Konuya hakim olamama	Katılımcıların hepsi	
			Türkçeyi anlayamama	Katılımcıların hepsi	
Sınıf arkadaşları ile ilgili sorunlar		Uyum sorunları	İletişimsizlik	Zahra, Abbas, Bahtı, Fariha	
				Psikolojik sorunlarının olması	Ebu, Abdi
				Mutsuz olmaları	Ebu
Ekonomik durumla ilgili sorunlar	Maddi imkansızlık	Ebeveynlerin işsiz olması	Abdi, Damir, Ebu, Gazal		
			Devletin yeterli yardım yapmaması	Abdi, Rabit	
Ebeveynler ile ilgili sorunlar	Ebeveynlerin tutumu	Anne babanın Türkçe bilmemesi	Katılımcıların hepsi		
			Evde Türkçe konuşulmaması	Katılımcıların hepsi	
	Çözümler		Kursların açılması	Katılımcıların hepsi	
			Kitap verilmesi	Ebu, Gazal, Fariha, Damir	
			Derslerin daha eğlenceli işlenmesi	Alison, Abdi	
	Sınıflarda tercüman olması	Rabit			

Hedef dilden kaynaklı sorunlar sorusu altında öğrencilerin görüşleri alınmış ve öğrencilerin tamamı telaffuz ve alfabede sorun yaşadıklarını bildirmişlerdir. Türkçenin alfabesinin kendi anadillerinin alfabesinden farklı olduğunu, özellikle sesli harflerin telaffuzunda sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Örneğin Fariha "Dilim biraham oluyo. Şöyle diyo "A" yapıyorum sonra konuşamıyorum. A, O onları zor konuşuyorum. Onları zor... yapamıyorum." diye belirtmiştir. Öğrencilerin hepsi Türkçenin dilbilgisi ile ilgili sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Özellikle yaşanan sorunlar kelimelerin türü, görevleri, kelimelere çeşitli ekler getirilmesi, zamanlar konusunda sorun yaşamaktadırlar. Örneğin Abbas "FiiL,

sıfat, zarf... bilmiyorum onu. Bana göre hepsi aynı. Şey ben Farsçada söylüyorum ama Türkçede bilmiyorum." şeklinde belirtmiştir. Zamanlar konusunda ise Zahra "Ben zamanlar, kurallar bilmiyo" şeklinde görüş bildirmiştir. Katılımcılardan Rabit ise ekler konusunda "Türkçe ekler ile Farsça ekleri biraz karıştırma gibi şeyler oluyor. Zor oluyor yani." diye belirtmiştir. Katılımcıların birçoğu alfabenin zor ve farklı olduğunu bu yüzden de ezberlemesinin zor olduğunu belirtmişlerdir. Öğrencilerden Damir "Türkçe çok zor bir dil, alfabesi farklı, ezberleyemiyom ben" şeklinde görüş bildirmiştir.

Dört temel beceriler konusunda öğrencilerin bir çoğu konuşma, dinleme, okuma ve yazma edinmede sıkıntı yaşadıklarını bildirmişlerdir. Örneğin Zahra konuşurken rahat hissedemediğini şu şekilde anlatmıştır: "Arkadaşlarım bana gülerler diye korkuyorum, utanıyorum.". Yerel ağız kullanımında ise Abdi "Az, deyimler, atasözleri onları anlamıyorum, farklı konuşuyorlar." diyerek arkadaşlarının kullandığı kelimeleri anlamadığını belirtmiştir. Abbas hızlı konuşmalardan dolayı duyduğunu anlamadığını şu sözlerle belirtmiştir: "O hızlı hızlı diyor ya böyle. Bilmiyorum onun ne dediğini. Çok hızlı diyor.". Yine başka bir katılımcı olan Damir "Öğretmen tahtaya yazı yazarsa yazıyorum başka sessiz oturuyorum, anlamıyorum" diyerek etkinliklere katılmadığını belirtmiştir. İmla kurallarında yaşanan sorunlarla ilgili Abbas "Türkçede soru işareti, virgül, ünlem gibi işaretlerin ne işe yaradığını bilmiyorum" diyerek yaşadığı sorunu anlatmıştır. Katılımcılardan Gazal "Bazen para yetmiyor ev kirası veriyoruz, eşyalara veriyoruz bende hikaye kitabı almak istiyorum da alamıyorum o yüzden okuyamıyorum." diyerek kitap eksikliğinden dolayı okuma pratiği yapamadığını belirtmiştir.

Kelime bilgisi konusunda yaşanan sorunları Damir "Kelimeleri bilmiyorum, az kelime biliyorum, hepsini ezberleyemedim öğretmenim." diyerek yaşadığı ezberleme sıkıntısını anlatmaya çalışmıştır. Ve yine aynı öğrenci "Okuma biliyorum çok ama okuduğumu anlamıyorum." diyerek okuduğu metin içindeki kelimelerin anlamını bilmediğini belirtmiştir.

Eğitim öğretim ile ilgili yaşanan sorunlara öğrenciler derslerin işlenişini, güncel ve akademik dilin öğrenilmemesini ve öğretmenlerin tutumunu bildirmişlerdir. Katılımcılardan Alison "Burda hep test var çok sıkıcı, Irakta test yok." diyerek derslerin işlenişindeki sıkıntısını belirtmiştir. Yine katılımcılardan Bahtı "Mesela hoca bir şey söylerler ben anlamıyorum. Boşveriyorum." diyerek derste yaşadığı sorunu dile getirmiştir. Arkadaşlarıyla iletişim kuramadığını anlatan Zahra "Dışarı çıkmıyorum ben fazla onlarla konuşamıyorum, kalabalık zaten, oyun da oynamıyorum." diyerek ifade etmiştir. Öğretmenlerin tutumu ile ilgili ise Fariha "Öğretmenlerim beni derse kaldırsa çok iyi olur." İfadesini kullanarak yaşadığı sorunu anlatmıştır.

Öğretim materyali eksikliği konusunda ise katılımcılardan yarısının ders kitabı olmadığı tespit edilmiştir. Ebu bu sorunu şu sözlerle ifade etmiştir: "Bana kitap vermiyorlar. Evde çalışamıyorum kitabım yok." Katılımcılardan Abdi ise "Evde bilgisayarım yok olsa ödevimi yaparım, Eba'ya girerim, ama param yok." şeklinde materyal eksikliğini ifade etmiştir. Bu sorunla ilgili Fariha "Okulda giymem için formam yok" diyerek sıkıntısını anlatmıştır.

Sınıf arkadaşlarıyla yaşanan sorunlarla ilgili Fariha "Hiç bir şey konuşmuyor ben onlarla sonra orda ben tek başıma oturuyorum. Hepsi arkadaşlar olsa çok güzel olur. Beni arkadaşım dövüyor ki." diyerek sınıf içinde yaşanan iletişimsizliği belirtmiştir. Bu konuyla ilgili yine Abdi "Keşke kendi vatanımda olsam, kimse benimle konuşmuyor." demiş ve bu durumdan psikolojik olarak nasıl etkilendiğini ifade etmiştir. Ve katılımcılardan Ebu ise "Şuanda mutlu değilim." diyerek yaşadığı sorunu ifade etmiştir.

Katılımcıların ekonomik durumları ile ilgili sorunları ise Abdi *“Param olsaydı ben kendi kardeşim falan herkese yardım etmek istiyorum. Kardeşimin elbisesi yok onu alırım. Bazı geceler battaniye yetmiyor yada bazı günler küçük kardeşim elbise olmadığı için okula gelmiyor.”* diyerek dile getirmiştir. Ve yine aynı katılımcı *“Öğrenci formam yok çünkü biz zorla yaşıyoruz devlet sadece 1000 tl verdiği için zor geçiniyoruz.”* ifadesiyle bu konudaki diğer bir sorununu belirtmiştir.

Anne baba tutumundaki sorunlar ise Abbas *“Annem babam Türkçe bilmiyorlar, evde Farsça konuşuyoruz. Türkçe konuşsak daha iyi öğrenirim.”* şeklinde ifade etmiştir.

Bütün bu sorunlar için önerilen çözümler arasında bütün katılımcılar kursların açılması gerektiğini belirtmişlerdir. Bu konudaki fikrini Bahtı *“Kursları açarsanız yani yazmayı öğretsinler”* diyerek anlatmıştır. Yine katılımcılardan Rabit çözüm önerisi olarak *“Derslerde tercüman gibi bir şey olabilir yani.”* şeklinde görüş bildirmiştir. Abdi ise *“Öğretmenler dersi eğlenceli işlesinler, öyle yaparlarsa en kısa sürede öğreniriz.”* şeklinde öneri sunmuştur. Ve son olarak çözüm önerisinde bulunan Gazal şu şekilde isteğini belirtmiştir: *“İstediğim bir şey yok da Türkçe öğrenmeme kitap istiyorum öyle şeyler yani.”*

Ortaokul düzeyinde öğrenim gören yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri öğretmen görüşleri alınarak Tablo 5’te tema, kategori ve kodlara ayrılmıştır.

Tablo 5. Öğretmenler ile yapılan görüşme sonucu elde edilen kategori, tema ve kodlar

Tema	Kategori	Kod	Katılımcı
Hedef dil kaynaklı sorunlar	Telaffuz	Bazı sesleri çıkaramama	Burak ve Ali öğretmen
	Dilbilgisi	Eklerin yanlış kullanımı	Burak ve Ali öğretmen
		Parça parça cümleler kurma	Burak ve Ali öğretmen
		Cümlenin öğelerinin yanlış sıralanışı	Burak ve Ali öğretmen
Alfabe	Farklı alfabe olması	Burak ve Ali öğretmen	
		Anadillerinde bazı harflerin olmayışı	Burak ve Ali öğretmen
	Konusma becerisi	İletişime geçmek istememe	Burak ve Ali öğretmen
		Dinleme becerisi	Kelime bilgisi eksikliği
Kuralları bilmeme	Burak ve Ali öğretmen		
Hızlı konuşulanı anlamama	Burak ve Ali öğretmen		
Televizyondaki konuşmaları ve şarkıları anlamama	Burak ve Ali öğretmen		
Yazma becerisi	Harfleri tanımama	Burak ve Ali öğretmen	
	Kelimeler arası boşluk	Burak ve Ali öğretmen	

		bırakmama	
		Tersten yazma	Burak ve Ali öğretmen
		Hece hece yazma	Burak ve Ali öğretmen
	Okuma becerisi	Harfleri tanımama	Burak ve Ali öğretmen
		Pratik yapmama	Burak ve Ali öğretmen
		Verilen okuma ödevlerini yapmama	Burak ve Ali öğretmen
Kelime bilgisi sorunu	Kelime bilgisi	Kelime eksikliği	Burak ve Ali öğretmen
		Yanlış kelime kullanımı	Burak ve Ali öğretmen
Eğitim öğretim ile ilgili sorunlar	Türkçeyi öğrenmeme	Türkiye'yi terk etme düşüncesi	Burak ve Ali öğretmen
		Alt yapılarının olmaması	Burak ve Ali öğretmen
		Öğretmenlerin bu öğrencilerle ilgilenememesi	Burak ve Ali öğretmen
		Ders saatinin azlığı	Burak ve Ali öğretmen
		Derse katılmama	Burak ve Ali öğretmen
		Ödev yapmama	Burak ve Ali öğretmen
		Etkinliklere katılma konusunda isteksizlik	Burak ve Ali öğretmen
		Akademik dilin öğretilmemesi	Burak ve Ali öğretmen
	Öğretmenlerin tutumu	Bu öğrencilere az zaman ayırmaları	Ali öğretmen
Öğretim materyali ile ilgili sorunlar	Ders kitabı	Öğrenci seviyesine ağır olması	Burak ve Ali öğretmen
		Ortaokul düzeyinde kitap olmaması	Burak ve Ali öğretmen
Sınıf arkadaşları ile ilgili sorunlar	Uyumsuzluk	Öğrencilere kitap verilmemesi	Burak ve Ali öğretmen
Okula devam sorunu	Devamsızlık	Gitme düşüncesi	Burak ve Ali öğretmen
		Psikolojik sorunlar	Burak ve Ali öğretmen
Ekonomik sorunlar	Maddi imkansızlıklar	Çocuk işçiliği	Burak Öğretmen
		Aile duyarsızlığı	Burak Öğretmen
		Kendine ait oda olmaması	Burak Öğretmen
		Eğitim ihtiyaçlarını karşılayamama	Burak Öğretmen
		Barınma yeri olmaması	Burak Öğretmen
		Isınma ihtiyacını karşılayamaması	Burak ve Ali Öğretmen
Ebeveyn sorunları	Anne-baba tutumu	Anne babanın duyarsızlığı	Burak ve Ali Öğretmen
		Avrupa'ya gitme hayali	Ali Öğretmen
Çözüm önerileri	Kurs sorunu için öneriler	Kursların açılması	Burak ve Ali Öğretmen
		Kurs saatlerinin arttırılması	

	Ağırlıklı Türkçe dersi	Burak ve Ali Öğretmen verilmesi
Ders kitapları sorunu için öneriler	Ders kitaplarının seviyeye uygun hazırlanması	Burak ve Ali Öğretmen
	Eksik kitapların tamamlanması	Burak ve Ali Öğretmen
	Temel Türkçeyi öğreten ders kitaplarının olması	Burak ve Ali Öğretmen
Nitelikli öğretmen sorunu için öneriler	Bu alanda nitelikli öğretmen yetiştirilmesi	Burak ve Ali Öğretmen
Psikolojik sorunlar için öneriler	Psikolojik destek verilmesi	Burak ve Ali Öğretmen
Ekonomik sorunlar için öneriler	Maddi yardım yapılması	Burak Öğretmen

Hedef dilden kaynaklı sorunlar sorusu altında öğretmenlerin görüşleri alınmış ve öğrencilerin genellikle telaffuz, alfabe ve dilbilgisi konularında sorunlar yaşadığı belirlenmiştir. Burak öğretmen *“Türkçeden kaynaklı çok fazla sorunla karşılaşmadım hızlı öğreniyorlar yabancı dili, fakat bazı sesleri çıkarmakta zorlanıyorlar. Çünkü onlar Arap alfabesi kullandıkları için bazen sıkıntı yaşıyoruz.”* diyerek öğrencilerin telaffuz ve alfabe açısından sıkıntı yaşadıklarını belirtmişlerdir.

Ali öğretmen ise dilbilgisi açısından öğrencilerin yaşadığı sorunları şu şekilde anlatmıştır: *“Örneğin ben 8. Sınıflarda filimsileri yada anlatım bozukluğunu anlatıyorum. Öğrenci anlamıyor ki ben ona ne anlatayım. Yani seviye bunların çok çok üzerinde.”*. Ve yine aynı katılımcı öğrencilerin dilbilgisi konusunda yaşadığı sorunlarını *“Türkçeyi bilmedikleri için dilbilgisi sorunu diye bir şey yok. Sadece temel ihtiyaçlarını giderecek şekilde gramer kurallarına uymayan parça parça cümleler kurarak iletişim kuruyoruz.”* şeklinde ifade etmişlerdir.

Dört temel beceriyi edinme noktasında öğrencilerin çok fazla sıkıntı yaşadıklarını bütün katılımcılar onaylamışlardır. Bu noktada Burak öğretmen yazma noktasında öğrencilerin sorun yaşadıklarını şu sözlerle anlatmıştır: *“Kelimeler arasında hiç boşluk bırakmıyorlar bir başlıyorlar hiç ara vermeden yazıyorlar, tersten yazıyorlar.”* Ve yine aynı katılımcı *“En sıkıntılı yazma becerisi. Çizgi çizmeyle başladık sonra bir yere kadar geldiler ama hala sıkıntılı. Kelimelerde sıkıntı var mesela okula geliyorum derken okulda geliyorum yazmış. Yada ben okul gidiyorum diyor bazı ekleri koymuyorlar.”* diyerek öğrencilerin yazma konusunda ve eklerin yanlış kullanımı konusunda yaşanan sorunları ifade etmiştir ve bunun sebebini de *“Bizim dilimiz sondan eklemeli onların ki bükümlü ondan galiba eklerde sıkıntı yaşıyorlar.”* şeklinde belirtmiştir.

Ali öğretmen konuşma becerisi konusunda yaşanan sorunları *“iletişim sıkıntısı var. Biz birbirimizi anlamıyoruz anlatamıyoruz sadece tercüman kullanarak anlaşıyoruz.”* diyerek belirtmiştir. Aynı zamanda Burak öğretmen öğrencilerin psikolojik sorunlar yaşadıklarını, iletişim kurmak istemediklerini ve kendilerini dışladıklarını şu sözlerle ifade etmiştir: *“bazı öğrencilerimiz var kendini tamamen dışlıyor konuşmak istemiyor ve sessizce bekliyor burada devletin yapması gereken çok şey var mesela bir öğrenci vardı çok korkak ve ürkekti birgün sınıfta onunla konuşmayı denedim neden ülkelerinden buraya geldiklerini ne gibi sıkıntılar yaşadıklarını sordum. öğrenci neden ve nasıl buraya geldiklerini anlattı. Gözünün önünde babasını boğazından kesmişler ama annesi o salça demiş kan değil demiş babana şaka yaptılar demiş baban şuanda evde kaldı evimizi tamir edecek demiş annesi çocuklarını da alıp o gece Türkiye’ye kaçmış.”*

Ali Öğretmen okuma becerisi konusunda ise *“Kelimeleri tanımadıkları için harf harf yada hece hece oldukça düşük seviyede okuyorlar. Düşük seviyede hikaye kitabı okutuyorum Türk öğrencilerin yaptığı hiçbir etkinliğe katılmıyorlar.”* diyerek yaşanan sorunları ifade etmiştir.

Her iki katılımcı da bu öğrencilerin bazılarının özellikle Türkçeyi öğrenmek istemediklerini belirtmişlerdir. Örneğin Burak Öğretmen *“Ödev yapmak istemiyorlar ağır geliyor bazıları da Türkçeyi öğrenmek istemiyor. Buradan gitme düşünceleri var. Burayı Avrupa'ya geçiş tahtası olarak kullanıyorlar. Biz zaten gideceğiz diyerek öğrenmiyorlar.”* diyerek yaşadığı sorunu ifade etmiştir. Ve yine Ali Öğretmen bu konuda *“Şöyle de bir hava var nasıl olsa burada kalmayacağım Türkçe öğrenmeme gerek yok diyorlar. Hayalleri Avrupa'ya gitmek. O yüzden de Türkçe öğrenmek yerine İngilizce öğrenmeyi tercih ediyorlar.”* şeklinde görüş bildirmiştir.

Aynı zamanda Ali Öğretmen kendilerinin bu öğrencilerle yeteri kadar ilgilenemediklerini şu sözlerle belirtmiştir: *“Çünkü diğer Türk öğrencilerimi ben sınavlara hazırlamam lazım. Dolayısıyla ben bu öğrencilere çok da fazla vakit harcamıyorum.”* Öğrencilerin akademik dildeki başarısızlıklarını ise Burak öğretmen *“Akademik dilde başarısızlar. Akademik bir şey okuduğunda anlamakta zorlanıyorlar.”* diyerek ifade etmiştir.

Öğretim materyali konusunda ders kitabında sorunlar olduğu belirtilmiştir. Özellikle Ortaokullar düzeyinde kitap olmadığı vurgulanmıştır. Bu konuda Burak öğretmen *“sordum ortaokullar için bulamadım şuan kullanılan çok ağır geliyor bunlara.. Bende kitabı bıraktım bir süre sonra kendim çalışma yaptım Bende kitaptan devam etmedim. Beni ve öğrencileri çok yordu.”* diyerek görüş bildirmiştir.

Burak Öğretmen öğrencilerin psikolojik sorunları olduğunu *“Şimdi sen bu çocuğa ne yaparsan yap çocuğun aşırı travmatik problemleri var bu öğrenci Türkçeyi tam olarak öğrenmiş olsa bile o çocuğu derse bağlayamazsın. Çocuğun çok büyük travmatik problemleri var.”* diyerek belirtmiştir. Aynı zamanda bu çocukların çalıştırıldıklarını belirtmiş ve *“Ben dışarıda sordum birisi çalışıyor dedi, çocuk işçiliği mevcut yani. hem de internet kafeye gidiyor ailede duysuz”* diyerek çok önemli bir sorunu belirtmiştir.

Okula devamsızlık noktasında ise Ali Öğretmen *“Geliyorlar öyle çok fazla devamsızlık yapan yok. Bazı öğrenciler var. Sanırım bu öğrenciler çalışıyorlar. Bir lokantada iş buluyor garsonluk yapıyor yada bulaşık yıkıyor. Yada sanayide çay dağıtıyor. Bu şekilde iş bulanlar devamsızlık yapıyor.”* diyerek okula devamsızlık yapıldığını ve sebeplerini açıklamıştır.

Öğretmen yeterliliği konusunda ise Burak Öğretmen *“Ayrıca öğretmenler içinde yabancılara Türkçe öğretecek yeterliliğe sahip öğretmen yok. Öğretmen her şeye yetemez öğretmen aynı zamanda psikolog değil.”* diyerek bu konudaki sıkıntılarını dile getirmiştir.

Anne baba tutumu konusunda ise Ali öğretmen *“Anne ve babaları da fazla ilgilenmiyorlar. Sadece bu öğrenciler okula gidip gelsinler yardım olursa yardım versinler. Öyle bir bakış açısı var.”* diyerek ailenin duysuz tutumunu anlatmışlardır.

Bu öğrencilerin maddi imkansızlıkları içinse Burak öğretmen *“Hepsinin maddi imkanları sıfır sadece Iraktan gelen Hıristiyanların ki iyi çünkü onlara Avrupa yardım ediyor Hıristiyan öğrencilerin bir çoğu doğalgazlı evde otururken Müslüman olanların çoğu sobalı evde oturuyor. Çok fakirler biz hayırsever bulduk yardım ettik.”* diyerek bu öğrencilerin maddi sıkıntılarını dile getirmiştir.

Bütün bu sorunlar için öğretmenler tarafından çeşitli öneriler sunulmuştur. Kurs sorunu için Ali Öğretmen "*Kurslar olmalı fakat sadece Türkçe öğreten yoğunlaştırılmış ciddiye alınarak verilmeli. Yoksa derslere girerek 5 veya 6 saat ile olmaz. Ben benim Türkçe dersinde onlara Türk Dilini öğretemem. Öğrenemezler de. Alt seviyeden başlayarak kademe kademe öğretilmeli.*" şeklinde görüş bildirmiştir. Burak Öğretmen ders kitaplarındaki sorunlar içinse "*Ders kitaplarının seviyeye uygun hazırlanması, eksik materyallerin tamamlanması gerekir.*" diyerek çözüm önerisinde bulunmuştur. Ayrıca Burak Öğretmen yabancılara Türkçe Öğretimi konusunda yeterli öğretmen olmadığı sorununa da "*Yabancılara Türkçe öğretiminde yeterli ve nitelikli öğretmenlerin yetiştirilip, bu kursları devamlı surette vermesi lazım.*" diyerek bu konudaki çözüm önerisini ifade etmiştir. Ve son olarak Burak Öğretmen bu öğrencilerin yaşadıkları psikolojik sorunları atlatmaları için "*Burada öğrencilere eğitimler verilmelidir, psikolojik destek verilmelidir. Gelenlerin önce tedavi görmesi lazım. Bu sıkıntılar atlatılırsa çok daha kolay olabilir.*" şeklinde öneride bulunmuştur.

4. Sonuç

Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenirken yaşadıkları bir takım sorunlar bulunmaktadır. Bu sorunlar Türkçenin kendi yapısından kaynaklı olabildiği gibi öğrencinin kendisinin ve ailesinin tutumundan, psikolojik sorunlarından, maddi sorunlarından, öğretim materyali eksikliğinden yada öğrencinin uyum sıkıntısından kaynaklandığı sonucuna varılmıştır. Literatür incelendiğinde Yabancılara Türkçe Öğretimi ya da Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesi alanında karşılaşılan problemler ve çözüm önerileri konusunda birçok çalışmanın yapıldığı görülmüştür.

Daha önce yapılmış çalışmalarda elde edilen sonuçlar incelendiğinde, bu çalışmada elde edilen sonuçlarla örtüştüğü görülmüştür. Örneğin, Ünlü (2011) yabancılara Türkçe öğretiminde ders kitaplarının yetersizliği, Türkçe öğretiminde teknolojinin yetersiz kullanımını ve öğretmenlerin yabancılara Türkçe öğretimi konusunda yetersiz olduğu sonucuna varmıştır. Bu çalışmada da öğretmen katılımcılar tarafından, kitapların yetersiz ve öğrenci seviyesinin üstünde olduğu belirtilmiştir. Ayrıca Türkçe öğretmenlerinin yabancılara Türkçe öğretimi konusunda yetersiz kaldıkları benzer sonucuna ulaşılmıştır. Kaldırım ve Degeç (2017) yaptıkları araştırma sonucunda öğrencilerin eksik kelime bilgisinin olduğu, hızlı konuşulanı anlamadığı ve yerel ağız kullanımında anlama sıkıntısı yaşandığı sonucuna varmışlardır. Bu çalışmada da benzer şekilde öğrencilerin hızlı konuşmaları anlamakta sorun yaşadığı tespit edilmiş ve aynı zamanda öğrencilerin yerel ağız kullanıldığında konuşulanı anlamadığı sonucuna varılmıştır. Biçer, Çoban ve Bakır (2014) yabancılara Türkçe öğretiminde telaffuz, alfabe, yazma, okutmanların hızlı konuşmaları, hayat pahalılığı gibi konularda sorunlar yaşandığını ortaya koymuştur. Benzer şekilde de bu çalışmada da ailelerin maddi sorunlar öğrencilerin eğitim öğretimlerini olumsuz yönde etkilediği sonucuna varılmıştır. Açık (2008) yabancılara Türkçe öğretiminde yaşanan sorunları yöneticiler, okutmanlar, ders kitabı, öğrenci tutumu ve dört temel beceriyi edinme sorunu olarak belirlemiştir. Bu çalışmada da öğrencilerin dört temel beceriyi edinmede sorun yaşadıkları belirlenmiş ve en fazla sıkıntının yazma becerisi edinme de olduğu sonucuna varılmıştır. Aynı zamanda öğrencinin ve ailenin Türkçe öğrenmeye karşı olumsuz tutum geliştirdikleri tespit edilmiştir. Bir diğer çalışma olarak, Demiralay (2016) yabancılara Türkçe öğretiminde yaşanan sorunları dilbilgisi, kelime sorunları, çok anlamlılık gibi 3 bölümde incelemiştir. Benzer şekilde bu çalışmada da öğrencilerin dilbilgisi kuralları ve kelime bilgisi eksikliklerinin olduğu belirlenmiştir. Mutlu ve Ayrancı (2017) Program, yöntem, içerik ve materyal sorununun yaşandığını belirtmişlerdir ve benzer şekilde Karababa (2009) ise yaptığı araştırmasında

yabancılara Türkçe öğretiminde Türkçenin sesletimi, biçimbilgisi, tümce kuruluşu ve anlam bilgisine ilişkin sorunların yaşandığı tespitinde bulunmuştur. Bu bağlamda Türkçenin yabancılara öğretimi alanında yürütülen faaliyetler sürecinde, ortaokul düzeyinde öğrenim gören öğrencilerin dört temel beceri, alfabe, telaffuz, dilbilgisi, kelime bilgisi, öğretim materyali, ebeveynlerin tutumu ve maddi sorunlar noktasında sorun yaşadıkları sonucuna varılmıştır.

Çalışmada elde edilen veriler doğrultusunda yabancılara Türkçe öğretiminde bazı sorunların olduğu görülmektedir. Bu sorunların çözümü için öğretmen ve öğrencilerle yapılan görüşme sonucunda farklı öneriler geliştirilmiştir. Bu bağlamda Yabancılara Türkçe öğretimi adı altında kurslar açılmalı ve bu kursları yabancılara Türkçe öğretiminde yeterliliği olan öğretmenler vermelidir. Öğrenciler Türkçeyi Türkçe derslerinde değil, sadece yabancı uyruklu öğrencilerin bulunduğu ve Türkçe öğretmeyi hedefleyen yoğunlaştırılmış kurslarda öğrenmelidir. Ayrıca bu kurslarda kullanılan öğretim materyalleri, örneğin ders kitapları, öğrenci seviyesine göre yeniden düzenlenmeli ve her öğrenciye bir kitap temin edilmelidir. Yabancı öğrencilerin yaşam standartlarında bazı düzenlemeler yapılarak burs, barınma, kılık kıyafet, kitap vs. konularında iyileştirmeler yapılabilir. Aynı zamanda bu yöntemle çocuk işçiliğinin de önüne geçilebilir. Ayrıca kendi ülkelerindeki zor şartlardan dolayı ülkemize sığınan bu öğrencilerin farklı psikolojik sorunlar yaşadığı görülmüştür. Bu bağlamda bu öğrencilerin bu sorunlarını aşmaları için öncelikle onlara psikolojik destek verilebilir.

Ayrıca öğrencilerin en fazla yazma becerisi edinmede sorun yaşadığı görülmüştür. Bu nedenle öğretmenler bu konu üzerine daha fazla eğilebilir. Ders içerisinde öğretmenlerin daha yavaş ve anlaşılır bir şekilde konuşmasıyla öğrencilerin konuşulanları daha rahat anlaması sağlanabilir.

Bu çalışmada veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Buna ek olarak, gözlem ve doküman analizi de kullanılarak veri çeşitlemesi yapılabilir. Bu da iç geçerliği artıracaktır. Aynı zamanda bu konuda daha kapsamlı bir araştırma yapılabilir. Sadece ortaokul düzeyinde değil ayrıca ilkokul düzeyinde de araştırma yapıp konu daha derinlemesine incelenebilir.

Kaynakça

- Açık, F. (2008). Türkiye’de yabancılara Türkçe öğretilirken karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Doğu Akdeniz Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü “Uluslararası Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Sempozyumu*.
- Alyılmaz, C. (2010). Türkçe öğretiminin sorunları, *Turkish Studies*, 5/3, 728–749.
- Aktekin, S. (Ed.), (2017). *Sınıfında Yabancı Uyruklu Öğrenci Bulunan Öğretmenler İçin El Kitabı*. Ankara: MEB
- Banister, B. ve Burman, (2002). *Qualitative Methods In Psychology*, Great Britain: E. Biddles Ltd.
- Başçetinçelik, A. (2007). Dil toplumun onurudur. *Çukurova Üniversitesi Makale Sistemi*, s.20-25 Erişim adresi: http://turkoloji.cu.edu.tr/DIL%20SORUNLARI/ayse_bascetincelik_dil_toplumun_onurudur.pdf
- Bekdaş, M. (2017). The Perceptions of High School Students for the Concept of English through Metaphors: Tokat Sample. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi (GEBD)*, 3/2, 35-41

- Biçer, N., Çoban, İ. ve Bakır, S. (2014). Türkçe öğrenen yabancı öğrencilerin karşılaştığı sorunlar: Atatürk üniversitesi örneği. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7/29, 125-135.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara:Pegem Akademi
- Demiralay, İ. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde anlamsal açıdan karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri, *Bu çalışma, 11-12 Kasım 2015 tarihlerinde İstanbul Aydın Üniversitesi tarafından düzenlenen "Uluslar arası Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi Sempozyumu"nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.*
- Derman, S. (2010). Yabancı uyruklu öğrencilerin Türkiye Türkçesi öğreniminde karşılaştıkları sorunlar. *Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 29, 227-247.
- Doğan, A. (1989). Yabancıların Türkçeyi öğrenirken karşılaştıkları güçlükler ve yaptıkları bazı hatalar. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*,6/1, 259-261.
- Durmuş, M. (2013).Türkçenin yabancılara öğretimi: sorunlar, çözüm önerileri ve yabancılara Türkçe öğretiminin geleceğiyle ilgili görüşler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*, 6/11, 207-228.
- Emin, M. N. (2016). *Türkiye'deki Suriyeli çocukların eğitimi. Analiz*. Ankara: Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı - SETA.
- Er, O., Biçer, N. ve Bozkırlı, K. (2012). Yabancılara Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunların ilgili alan yazını ışığında değerlendirilmesi, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi*,S. 1(2), s. 51-69.
- Glesne, C. (2010). *Becoming qualitative researchers: An introduction (4th ed.)*. USA:Pearson Publication.
- İşcan, A. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak önemi, *Uluslararası Avrasya Sosyal Bilimler Dergisi*, 2/4, 29-36.
- Kaldırım, A., ve Degeç, H. (2017). Difficulties that students who learn Turkish as a foreign language encounter during listening skills. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi -Journal of Educational Sciences Research*, 7(1), 1-17. <http://ebad-jesr.com/>
- Karababa, Z. (2009). Yabancı dil olarak Türkçenin öğretimi ve karşılaşılan sorunlar. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*,42/2, 265-277
- Kolaç, E. (2008). "Küresel dil" kavramının düşündürdükleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16, 61-82
- MEB. (2017). *İzleme ve değerlendirme raporu*. Hayat Boyu Öğrenme Genel Müdürlüğü. Erişim adresi:<http://hbogm.meb.gov.tr/dosyalar/izlemedegerlendirmerapor/2017/mobile/index.html#p=1>
- Mutlu, H. ve Ayrancı, B. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde geçmişten günümüze süregelen problemler. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, 3/2, 66-74
- Özyürek, R. (2009). Türk devlet ve topluluklarından Türkiye üniversitelerine gelen Türk soylu yabancı uyruklu öğrencilerin Türkçe öğrenimlerinde karşılaştıkları sorunlar, *Turkish Studies*, 4/3, 1819-1862.
- Patton, M. (2002). *Qualitative researchs & evaluation methods*.California:Sage Publication.

Ünlü, H. (2011). Türkiye'de ve dünyada Türkçenin yabancılarla öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve çözüm önerileri. *Gazi Üniversitesi Türkçe Araştırmaları Akademik Öğrenci Dergisi*, S. 1/1, 108-116.

Valipour, V. ve Aidinlu, N. A. (2014). The effect of language games on learning English listening-speaking skills of Iranian pre-school students. *Indian Journal Of Fundamental And Applied Life Sciences*, 4(2), 647-650

Yaşar, E., Özden, M. ve Toprak, S. (2017). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde tömerler ve akademik başarı. *International Journal of Languages' Education and Teaching*, 5/3, 213-224.

Yıldırım, A.ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınevi.

Yıldız, Ü. ve Tunçel, H. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde karşılaşılan sorunlar ve öneriler. *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Kuramlar, Yaklaşımlar, Etkinlikler*. Ankara: Pegem Akademi.